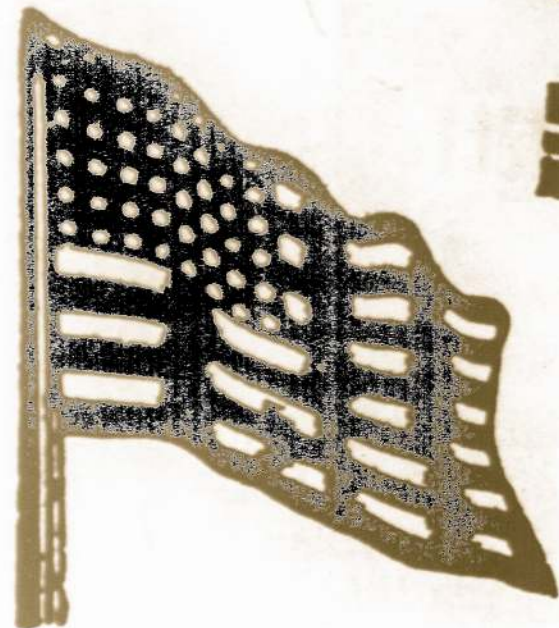

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

840 West 33rd Street
Chicago, Illinois, 60608

Telephones:
(312) 927 4789
(312) 543 8198

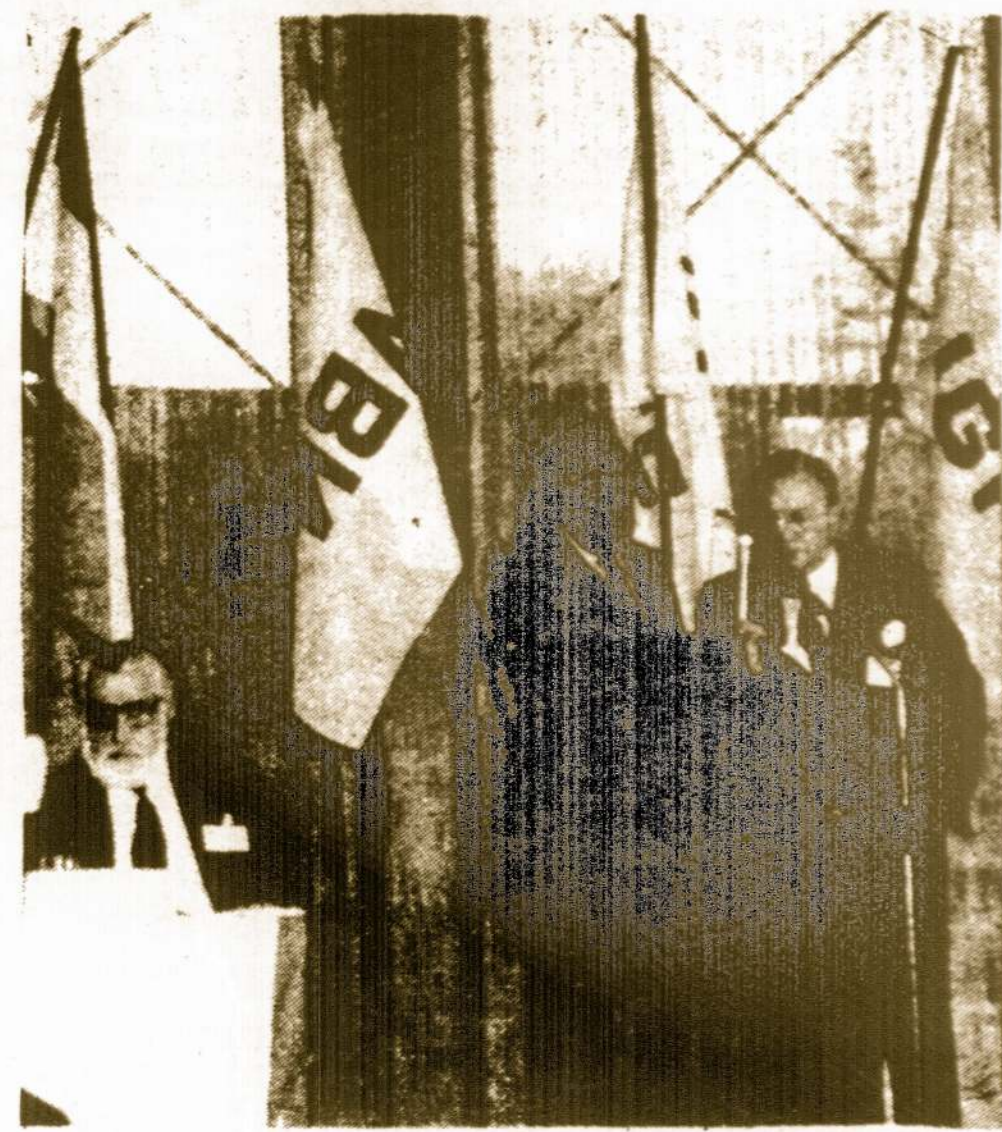
PRICE 50 CENTS

* VLIKO METAI *

NOVEMBER 28 - 1983

AUŠROS METAI

NR. 22.

VYRIAUSIOJO LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETO SEIMAS 1983 m. lapkričio 12 d. Detroite, MI.

Kairėje: po Seimui rengti komiteto pirmininko Alberto Misiūno žodžio ir po VLIKO pirmininko dr. Kazio Bobelio Seimo atidarymo sako invokaciją Šv. Antano parapijos klebonas kun. A. Babonas; kairėje - spaudos stalas (Tėviškės žiburį, Sandaros, Dirvos, Draugo ir kt. laikr. atstovai, dešinėje - VLIKO pirm. dr. K. Bobelis. Dešinėje - nuotraukoje: Seimui pirmininkauja dr. Kazys Karvelis, sėdi - VLIKO pirm. pav. dr. D. Krivickas ir vienas iš Seimo prez. vicepirmininkų Bronius Bieliukas. (Nuotr. Liūto Griniaus)

VLIKO sukaktuviniai metai

Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Valdyba, vykdydama Seimo atstovų 1983 metų lapkričio 13 dieną vienbalsiai priimtą nutarimą Detroite, kuriuo 1983-1984 metai yra skelbiami keturiasdešimties metų veiklos sukaktuviniiais metais,

kreipiasi į viso pasaulio Lietuvų bendruomenes, organizacijas, spaudą, leidyklas bei radijo programas, skatinama, kad 1984 metų bėgyje švenčiant Vasario 16 dienos šventę, būtų prisiminta 1944 metų Vasario 16 dienos VLIKO Deklaracija, kurioje pagrindinis mūsų tikslas yra išreikštas sekančiai.

"LIETUVIŲ TAUTOS LAISVĖ IR LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖ YRA TAUTOS EGZISTENCIJOS IR JOS VISOKE-RIPOPOS GEROVĖS BŪTINOJI SĄLYGA".

VLIKO Valdyba ragina viso pasaulio lietuvius 1983 - 1984 metais skirti daugiausia dėmesio į VLIKO ir jo darbo svarbos pabrėžimą ir rėmimą.

Pageidaujama, kad visų leidinių, laikraščių, programų ir kitų įvykių datos būtų papildytos, pažymint

"1984 METAI - VLIKO SUKAKTUVINIAI METAI".

*****

REZOLIUCIJOS LTG FONDO REIKALU

VLIKO seimas ir ALTO suvažiavimas vienbalsiai priėmė rezoliuciją, kuria pritariama VLIKO, ALTO ir JAV LB sutarimui, įsteigiant LIETUVIŲ TEISĖMS GINTI komitetą ir kviečia visą Amerikos lietuvių visuomenę paremti to komiteto įkurto Fondo vajų lėšoms telkti.

Ad Hoc komiteto veikla

Kongrese veikia Ad Hoc komitetas Pabaltijo valstybių ir Ukrainos reikalams. Ad Hoc komitetas pernai ir šiemet pasiūlė Pabaltijo laisvės rezoliuciją, parėmė kongreso rezoliuciją dėl išlaisvinimo Vytauto Skuodžio ir estų disidentų Mart Miklus. Vienas iš buvusių šio komiteto pirmininkų - Charles Dougherty prisidėjo prie pravedimo nutarimo, kad nebūtų skiriama lėšų gaminimui tokių žemėlapių, kuriuose Pabaltijo valstybės nėra reikiamai atžymėtos, kaip tokios, kurių inkorporavimo į Sovietų Sąjungą nepripažįsta JAV.

Ad Hoc komiteto nariai pasirašė Sovietų Sąjungos prezidentui laišką, reikalaujanti laisvo apsisprendimo teisės įgyvendinimo Pabaltijo valstybėse. Į Ad Hoc komitetą jau įsijungė 97 kongreso nariai. Lietuviai skatinami pa-

siteirauti savo valstijos kongresmenų, ar jie jau įsijungė į Ad Hoc komitetą ir jeigu ne, paskatinti kad įsijungtų.

NEPASITENKINIMAI DĖL OSI BYLŲ

Lietuviai iš įvairių vietų Vašingtono įstaigoms reiškia nepasitenkinimą, kad naudojant Sovietų Sąjungos parūpintus tariamus duomenis keliamos bylos lietuviams už nusikaltimus, kuriuos yra naciai padarę. ALT Cicero sk. pirm. dr. Br. Motušienė tuo reikalu parašė raštą kongresmanui Frank Annunzio, perduodama Cicero Amerikos Lietuvių Tarybos susirūpinimą tuo klausimu, Kongresmanas Annunzio kreipėsi į JAV generalinio prokuroro įstaigą, kurios vardu St. S. Trott, generalinio prokuroro asistentas kriminalinėje srityje, atsiuntė paaiškinimus, kad Teisingumo departamentas vykdamas kongreso jam pavestą darbą ir kad sovietinių įstaigų dokumentai esą priimami kritiškai. Taip pat pažymi, kad jų darbas jokiū būdu nerodo pritarimo Sovietų politikai ir jų elgesiui Rytų Europoje kitur.

Sovietų prekių boikotas

Tautinių grupių federacija (National Confederation of American Ethnic Groups) kreipėsi į įvairių atninių grupių JAV-se vadovybes skatinama kelti balsą, kad būtų boikotuojamos tos prekės, kurios Sovietų Sąjungoje yra gaminamos darbo vergų stovyklose - naujųjų vergų darbu. Šią mintį reikia skleisti tarp Amerikos gyventojų ir per savo valstijos kongreso atstovus veikti, kad JAV-bės iš viso uždraustų įvežti prekes, pagamintas vergų darbu Sovietų Sąjungoje ar kitur.

PREZIDENTO LAIŠKAS

ALT PIRM. DR. K. ŠIDLAUSKUI

JAV prezidentas Reagan atsiuntė raštą ALT pirm. dr. K. Šidlauskui, dėkodamas už pritarimą amerikiečių pastangoms Grenadoje atstatyti demokratiją. Prezidentas cituoja išgelbėtų amerikiečių studentų padėkos žodžius ir reiškia pagarbą tiems jauniems JAV vyrams, kurie ryžtingai grąžino demokratiją Grenadoje. Dr. K. Šidlauskui taipgi atsiuntė raštą Valstybės departamento Rytų Europos direktoriui Richard E. Combs, prezidento vardu dėkodamas už persiustą Amer. Liet. Tarybos suvažiavimo rezoliuciją, kuria reikiamas dėkingumas JAV vyriausybei už nepripažinimą Pabaltijo valstybių inkorporavimo į Sovietų Sąjungą.

VLIKO pirmininkas dr. Kazys Bobelis kalba (prie mikrofono) Pasaulio Antikomunistinės Lygos suvažiavime Luksemburge 1983 m. rugsėjo 21 d.

Su ryžtu ir viltimi

* Ženkime į Naujuosius Metus *

VLIKO SVEIKINIMAS
ŠV. KALĖDŲ IR NAUJŲ METŲ PROGA

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas sveikina visus lietuvius, gyvenančius pavergtoje tėvynėje, vargstančius tremtyje, kenčiančius Sovietų kalėjimuose ir psichiatrinėse ligoninėse ir gyvenančius laisvame pasaulyje, linkėdamas jiems, kad Kalėdų švenčių dvasia sustiprintų visų širdis pasiryžimu, palengvintų kančias ir ilgesį laisvės. Su sustiprinta ištverme, ryžtu ir viltimi ženkime į Naujuosius Metus.

VYRIAUSIAS LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETAS

*****

Bendra sėkmė,

susiklausymas ir taika

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBOS SVEIKINIMAS

"AUŠROS" metai išaina istorijon, palikdami neišdildomą pėdsakus mūsų visuomenės kultūriniam gyvenime, užmezgę daugelio prasmingų uždavinių pradus, vedančius mus į vieną bendrą tikslą - laisvos Lietuvos atstatymą.

PLB valdyba, pasitikėdama ir tolesne lietuvių visuomenės parama, ryžtingai žengia į naujuosius metus lietuviškos veiklos tarnyboje, sveikina Jus šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų proga ir linki, kad 1984-uosius metus paženklin-tų bendra sėkmė, susiklausymas ir taika.

Su geriausiais linkėjimais šventėms. (PLB valdybos narių parašai)

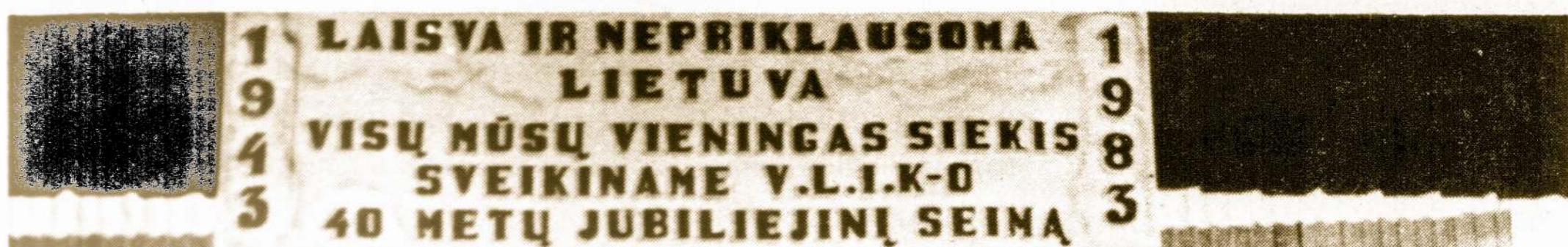
Amerikos Lietuvių Tarybos

***** sveikinimas *****

Didžioji Užgimimo Šventė teuzdega visus lietuvius jungtinėmis jėgomis uoliai siekti, kad greičiau užgimtų laisvė pavergtiems broliams tėvų žemėje-Lietuvoje. Nauji Metai teneša naujas viltis, kad laisvės pergalė sušvistų brangioj Nepriklausomoj Lietuvoj. Mūsų jėgos, mūsų laikas ir mūsų lėšos tebūnie skirta tam didžiajam nepriklausomybės atgimimui.

Švenčių proga sveikiname visus, pasišventusius šiam didžiajam siekimui.

Amerikos Lietuvių Taryba

VLIKO SEIMO dalyvių didesnė dalis Detroite 1983 m. lapkričio 12 d. Pirmoje eilėje, iš kairės: dr. E. Armanienė, Stasys Lozoraitis, Jr., dr. K. Bobelis, dr. D. Krivickas, dr. K. Valiūnas, B. Gaidžiūnas, G. Krivickienė, T. Blinstrubas, kun. A. Stasys, dr. K. Šidlauskas, kun. A. Babonas, A. A. Misiūnas. (A. Misiūno parūpinta nuotrauka)

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789
or (312) - 543 - 8198.

SUBSCRIPTION RATES:
In The United States per year \$10.00 UŽSAKYMŲ KAINA:
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams \$10.00
POSTMASTER: Send address changes to SANDARA, 840 W. 33rd St. Chicago, IL 60608

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara

Lithuanian National League of America

ALT SANDAROS CENTRO VALDYBA:
Pirmininkas - Povilas P. Dargis,
pirmasis vicepir.- Aleksandras
J. Chaplikas,
antrasis vicepir.- Julius R. Kuzas,
centro v-bos secr. ir organo Sandaros
redaktorius - Grožvydas J. Lazauskas,
centro valdybos išd. - Hildė Kuzienė,
Centro valdybos vicepirmininkai:
Alena Devenienė, Antanas Andriulionis,
dr. Algirdas Budreckis, dr. Vytautas
P. Dargis, Vyto Užnys.
Kontrolės komisija: Ona Jagėla, Edita
Rimkus ir Jonas Galminas.

Svietimo komisija:
Edvina Vankus (Miami, FL),
Edvardas Boreiša (Chicago, IL.), Pet-
ras Bružas (Chicago, IL.), Antanas
Sukauskas (Detroit, Mich.), dr. Algir-
das Budreckis (Boston, MA.), Vaclo-
vas Prūsas (Chicago, IL.), Juozas Ruo-
vas Prūsas (Los Angeles, CA), Stepas Paulaus-
kis (Cicero, IL), Elena Prekerienė (NY).
Teisinis patarėjas: dr. Kazys Sidlaus-
kas.
ALT SANDAROS CENTRO VALDYBOS ADRESAS:
840 West 33rd Street, Chicago, IL.
60608.

Išpūdžiai iš V. Vokietijos

Išvykdami iš Vokietijos, palikome Vokietijos miestus sugriautus, į griuvėsius paverstus fabrikus, daugelį sugriautų bažnyčių, meno pastatų ir gyvenamųjų namų. Dabar Vokietijos miestai atstatyti, daug gražiau atrodo, kaip prieš karą. Aukšti, stilingi ir vis skirtingi mūrai. Krautuvės visko pilnos. Maisto ir drabužių kainos kiek aukštesnės, kaip Amerikoje. Švara ir tvarka. Matyti daug amerikietiško, japoniško ir kitų kraštų prekių. Tačiau už benzino litrą reikia mokėti tiek, kiek pas mus už galioną. Beveik 4 kartus brangesnis. Bet jų automobiliai labai ekonomiški, gražūs ir patvarūs. Esu tik keletą jų matęs, kurie buvo parūdiję. Susisiekiama puikus ir gana pigus. Puikus elektra traukiniai ir tramvajai.

Vokietijoje gyvena daug svetimtųjų. Šiuo atžvilgiu ji yra panaši į Ameriką. Vokiečiams jie daug padėjo atstatyti jų sugriautus miestus, kadangi daug vokiečių vyrų žuvo kare arba ilgus metus buvo rusų belaisvėje.

Vokietija per karą prarado 7 milijonus karių ir civilių. Du su puse milijono buvo bolševikų nužudyti Čekoslovakijoje, Lenkijoje ir Karaliaučiaus ra-

jone. 12 mil. buvo išvaryti iš Silezijos, Pomeranijos ir Rytprūsijų. Jie ten prarado viską, kaip ir mes. Bet dalis vokiečių jaunosios kartos jaunimo, atrodo, užmiršo savo tautos kančias ir šiandien neša be gėdos raudonas vėliavas ir Nerono simbolinius kryžius, degina Amerikos vėliavas demonstracijose, kurias man teko stebėti.

Jie niekuo nesiskiria nuo Amerikos hipių: apžėlę, apsileidę ilgabarzdžiai, su amerikoniškais jeanso kelnėmis, amžini studentai. Merginos mažai kuo tebesiskiria nuo jų. Veidus ir plaukus nusidažiusios įvairiomis spalvomis, kaip manikėnai. Vyresnioji vokiečių karta vadina juos laukiniais šunimis (kajoten). Jie daugumoje bedarbiai. Atrodo, kad jie arba nenori dirbti, arba jų niekas nenori samdyti, nes esu matęs eilę skelbimų, kur restoranai, krautuvės ieško darbininkų. Jie gauna iš valdžios pašalpas ir, atrodo, kad juos remia komunistų partija. Sovietų Rusija skiria propagandai virš 100mil. dol., kasmet 60,000 DM gauna Gruene partija, kurioje yra ne mažai komunistų. Kadangi šią naują partiją pradėjo smarkiai pulti vokiečių politikai už vienašališką Amerikos ir V. Vokietijos susiginkla-

vimą, tai tos partijos vadeivos nuvyko į Maskvą pademonstruoti prieš Rusijos atomo ginklus. Deja, jų plakatą rusų kalboje policija po poros minučių nutraukė, o Rytų Vokietijoje jie nespėjo plakato net ištiesti. Reikia pripažinti, kad jų policija dirba gerai.

Prieš pat demonstracijas man teko būti Hagen miesto centre, kur buvo iškabinti dideli plakatai prieš Amerikos atomines raketas. Bandžiau vieną, kitą nuplėšti, bet buvo gerai prikljuoti. Todėl su parkeriu subraukiau kryžmai apie 30 plakatų. Vokiečiai, kurie mane stebėjo, nieko nesakė. Turiu pastebėti, kad per paskutines demonstracijas ne vien tik jaunimas demonstravo. Su gatvės valkatomis žygiavo ir vyresnio amžiaus vokiečiai, kurių nedaug matėsi su šūkiomis, nukreiptais prieš jų laivės gynėjus.

Visos vergų imperijos, bijodamos vergų sukilimo, veda agresyvinę politiką ir nuolat siekia daugiau užkariavimų. Kaip matome, šiandien Rusijos generolai ir Kubos kareiviai yra Angoloje, Yemene, Abisinijoje. Gi Rusijos ginklais yra apginkluotos Sirija, Lybija ir Irakas. Partizaniniai karai vyksta Afrikoje. Maskva kursto civilinius karus Sal-

vadore, Gvatemaloje, Hondure ir kituose Pietų Amerikos kraštuose. Gi, kai Amerika išėjo į pagalbą Grenadai, tai komunistai apšaukė šį Amerikos žygį kapitalistų agresija.

Ačiū Dievui, dėka prezidento Reagano, Amerika atbudo iš miego ir nuostojo pataikauti Maskvai. Rusijos diktatoriai pamatė, kad jiems nepavyks nugalėti Vakarų Europos ir išeiti joms ultimatumą pasiduoti dėl Amerikos ir jos ginklų pranašumo.

Baigdamas, norėčiau pastebėti, kad vokiečiai yra labai mandagūs ir paslaugūs, ypač moterys. Man teko pasikalbėti su vieno miestelio burmistru, su keleta dvasiškių, valdžios tarnautojų, bei daugeliu kitų vokiečių. Jie labai domisi mūsų gyvenimu. Amerikiečiams jie rodo pagarbą, respektuoja mus. Per pasaulines žinias visuomet pirmoje eilėje parodo mūsų prezidentą Reaganą. Kasdien duoda po vieną amerikietišką filmą, kaip Dynasty, Dallas, Dr. Živago ir kitas. Aktoriai kalba vokiškai. Pasirodo, kad vokiečiai yra daug geresnės nuomonės apie amerikiečius, kaip aš esu manęs.

Juozas Jurkus

(Tęsinys 4)

Dr. Kazys Karvelis

Partizanų laisvės kovų prasmė

(30 METŲ ŠUVIAMS NUTILUS)

Partizaninė veikla Antram pasauliniam karui pasibaigus.

Iki karo pabaigos sovietinė valdžia pagrindinį dėmesį skyrė Trečiojo Reicho likvidavimui ir savo įtakos išplėtimui Europoje bei visame pasaulyje. Kol Vakaruose ir prie Berlyno griaudė patrankos, tol Lietuvos partizanų vadovybė guodė masiškai į miškus bėgančius partizanus, kad anglosaksai, baigę karą su Vokietija, atsigręš prieš tikrąjį žmonijos priešą — Sovietų Sąjungą. 1945 metų gegužės 9 dieną Vokietija kapituliavo ir karas pasibaigė. Tą dieną Sovietų Sąjunga vadina Didžiojo Tėvynės karo pergalės diena ir iki šiai dienai ją mini su didžiausiomis iškilmėmis, tik jau visai kitoje šviesoje.

Tebesitęsiant karui rusai Vakarų sąjungininkų neklūdė nei paskaitose, nei savo spaudoje. Priešingai: dažnai pranešimuose būdavo išskaičiuojama kiek kokio maisto, batų ir panašių dalykų buvo gauta iš Amerikos. Niekada nebuvo liaudžiai minimi militarinės pagalbos kiekiai. Pasibaigus karui, kai sąjungininkai ir jų pagalba pasidarė nebereikalinga, sovietinė propaganda pradėjo visus alijantus bei jų paramą niekinti ir visus laimėjimus tik savo tėvui ir išmaningajam mokytojui Stalinui, komunistų partijai ir Raudonajai armijai skirti. Nors visa Lietuva žinojo, kad Sovietų Sąjunga į karą su Japonija įstojo tik paskutiniomis dienomis, bet sovietinė spauda ir Japonijos pasidavimą pavadino Stalino gudriosios politikos laimėjimu. O ką jau bekalbėti apie Berlyno užėmimą, kur tik vieni rusai dalyvavę! Nei tada, nei dabar per sukurtinius minėjimus niekada neužsimenama, kad tas laimėjimas buvo pasiektas tik dėka antrojo fronto sudarymo Vakaruose ir Amerikos militarinės pagalbos. Palaiapsniui iš buvusių draugiškų sąjungininkų buvo išvystyti kapitalistai, kolonialistai, imperialistai, išnaudotojai, amerikietiškieji „nabliudateliai“ (stebėtojai). Pastarąjį vardą davė amerikiečiams už delsimą sudaryti antrąjį frontą prieš vokiečius.

Didžiausiam Lietuvos partizanų nusivylimui, su karo pabaiga ne tik niekas nepagerėjo, bet dar pablogėjo. Jei karo metu pagrindiniai Raudonosios armijos daliniai buvo skiriami frontui, tai dabar jau ir jie atsigręžė prieš partizanus, padėjo NKVD ir „pagrarničnikams“ valyti užnugaryje susispietusius „liaudies priešus“. Buvusieji karo sąjungininkai ne tik nesieė vykdyti Jungtinių Tautų

chartos, žadančios karo pasekoje užimtoms tautos laisvę, bet dar davė naujus Vakarų Vokietijos plotus. Taip Sovietų Sąjunga per trumpą laiką jau turėjo pusę Europos ir vis siekė toliau ir daugiau. Kas džiaugėsi karo pabaiga ir skubėjo grįžti į tėvynę, o lietuvius, tiek Vakaruose, tiek ir už geležinės uždangos, klausė: kuogi tas viskas baigsis? Koks Lietuvos ir mūsų likimas? Atsakymo niekas nerado ir šiandien dar neturi.

Partizanai greit suprato, kad reikalinga ruošti ilgesniam pasipriešinimui. Pradėta ruošti koordinuoti veiklai. Pirmieji centralizuotos veiklos siekti pradėjo suvalkiečiai. 1945 m. VIII.25 įvyko Suvalkų krašto partizanų suvažiavimas, kuris pasivadino „Tauro“ apygarda. Jos vadu buvo išrinktas Mykolas Jonas. Netrukus buvo užmegsti ryšiai su Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Raseinių, Telšių ir kai kuriais dzūkų partizanų daliniais. (Juozas Daumantas „Partizanai“ 198 p.).

Okupantas irgi nesnaudė. Jau 1944 m. rudenį į Panevėžį buvo atsiųstas vidaus reikalų ministro pavaduotojas Kruglovas, kuris per žiemą vedė instruktivinius paruošimus pavasarinei akcijai. Jis instruktavo kaip reikia jeiti į partizanų organizacijos vidų ir sprogdinti ją iš vidaus, kaip sekti partizanų informatorius, jų maitintojus ūkininkus ir daug daug panašių detalių. Niekas negalėjo suprasti, kodėl okupantas tuojau pradėjo kirsti sistematingai Lietuvos miškus, kai jų Rusijoje buvo daugiau, negu jie sunaudoti galėjo. Tik vėliau paaiškėjo, kad tai buvo pradžia planingų pasirusių miškų „šukavimams“ ir ruošiamoms deportacijoms.

Šalia fizinio partizaninės veiklos naikinimo plano buvo vykdomas ir partizanų moralės naikinimas. Visa akcija buvo patikėta vidaus reikalų „ministru“ Bartašiūniui. Pagal Kruglovo direktivas, tarp Tauragės ir Raudondvario ir Kazlų Rūdos miškuose pasirodė provokaciniai desantai, vaizdavo anglus ir vokiečius. Jų tikslas buvo provokuoti vietinius gyventojus ir išaiškinti partizanų rėmėjus, kurie vėliau buvo deportuoti į Sibirą. Su partizanų rėmėjais buvo elgiamasi labai žiauriai. Jų namai deginami, gyvas ir negyvas inventoriūs atiduodamas vietos partinėms vadovybėms. Čia buvo pritraukta daugiau ginkluotų Raudonosios armijos pajėgų ir vykdomi miškų košimai. Žuvo daug partizanų, bet nemažiau ir Raudonosios armijos karių bei NKVD pareigūnų.

Tuo pat metu buvo paskelbta Bartašiūno amnestija. Partizanų vadovybė, suprassama padėties rimtumą, netrukė norintiems grįžti iš miškų į „normalų“ gyvenimą. Kai kas grįžo. Dalis jų buvo panaudoti šlykščiausiam šantažui. Jie buvo aprenkti partizanų drabužiais ir pasiūti gyventojų provokuoti. Tai buvo vienas iš pagrindinių priemonių partizanų vardui ir moralei terioti. Gyventojai, kurie parėmė partizanus, buvo čia pat areštuojami ir išvežami. Paramos nerodė gyventojai kitą dieną vėl būdavo terorizuojami tų pačių provokatorių, bet jau partizanų vardu, ir taip jau kompromituojant pačius partizanus. Žinoma, tai yra

prieš tarptautinių konvencijų nuostatus, bet to Vakarų pasaulis nežinojo ir nenorėjo žinoti. Visa tai nebūtų buvę taip tragiška, jeigu būtų kur nors matomas tų kankinimų, teroro ir deportacijų galas.

Teroro priemonės prieš partizanus ir krašto gyventojus žiaurėjo diena iš dienos, tačiau partizanai nepasidavė. Nuo 1946 metų jų lavonus pradėjo mėtyti miestų ir miestelių aikštėse. Iš partizanų, gyvų patekusių į NKVD rankas, buvo stengiamasi išgauti žinias apie draugus žiauriausiais kankinimais:

Bagotosios pusgyvis partizanas Perkūnas buvo piūklų perpiautas į tris dalis. Partizanui Eumai, kai jis atsisakė išduoti paslaptis, išpjautas liežuvis (L.E. XXII t. 47 p.)

Partizaniniam judėjimui didelį smūgį sudavė nuo 1949 metų pilnu tempu pradėtoji vykdyti žemės ūkio kolektyvizacija, kuri 1952 metų viduryje jau buvo suvariusi į kolchozus apie 96% Lietuvos ūkininkų. Kolektyvizacija partizanams buvo žalinga dviem atžvilgiais: 1) partizanų eilės staiga pradėjo daugėti nenorinčiai į kolchozus jungtis ūkininkais, kai vadovybė planavo jų skaičių sumažinti ir pereiti iš atvirų kovų į pogrindžio veiklą, 2) suvarius ūkininkus į kolchozus, o nesuspėjusius į miškus pabėgti išvežus į Sibirą, partizanai nustoję materialinio ir operatyvinio užnugario. Tuo pačiu partizanų veikla susilpnėjo, o sovietinės valdžios sustiprėjo, kadangi kolchoze daug lengviau sekti ir kontroliuoti ūkininkus, negu išsisklaidžiusius po visą apylinkę.

Nors užmegstieji ryšiai su tautiečiais Vakaruose ir turėjo palengvinti partizanų naštą, tačiau tikrumoje dar pasunkino. Iš Vakarų partizanai konkrečios paramos nedaug tegavo, bet sužinojo tikrąją padėtį ir Vakarų nusistatymą partizaninio judėjimo atžvilgiu, kurį buvo galima susumuoti net į du žodžius: palikite viltį... Tą gana tiksliai aprašo Daumantas „Partizanų“ 315 p.

Jie mus atidavė mirčiai Jaltoje, Potsdame... kartoja ir toliau tas klaidas, neišdrįsami pakelti protesto balso prieš mūsų tautos naikinimą, net nenorėdami žinoti, kad mes dar esame jais ne tik nusivylę, bet kad tęsiam kovą su jų „sąjungininku“ nežinodami pralaimėjimo... Ir ilgas, ir baisiai kruvinas dar styro mums prieš akis kovos kelias... Belieka tęsti kovą toliau, pačiais gudriausiais metodais, kurie suteiktų mums galimybių šitą kovą išvesti iki reikiamo momento.

Nežiūrint padėties beviltiškumo, partizanai visgi nenuleido rankų ir tęsė kovą toliau, nors ir jautėsi silpnėjimas. Tikroji partizaninių kovų pabaigos data nėra ir negali būti nustatyta, nes oficialiai partizanai niekada nepasidavė. Daug kas jų pabaigą sutapatina su Lietuvos žemės ūkio kolektyvizacijos užbaigimu — 1952 metais.

*** BUS DAUGIAU ***

(Perspausdinta iš "VARPO" nr. 18)

Redaguoja Vaclovas Prūsas

LAIŠKAS IŠ VAŠINGTONO

GRENADA

Sala Karibų jūroje, apie 100 kilometrų į šiaurę nuo Venecuelos. 112 tūkstančių gyventojų. Puikūs paplūdimiai, žavūs, vešlia augmenija dengti kalnai. Gyventojai labai neturtingi. Didžiosios Britanijos kolonija tapusi nepriklausoma 1971 metais. Dvylikos metų bėgyje ją valdė trys diktatoriai, kiekvienas žiauresnis už buvusį. Nuo 1976 metų - valdžia palinko į marksizmą, išvystė santykius su Kuba, Amerika valstybę ignoravo, nežiūrind kartotinių prašymų dėmesiui ir pagelbai. Prezidentui Rėgenui paėmus valdžią, JAV vyriausybė erzinosi, kad Kuba paskyrė apie 70 milijonų dolerių paskolą ilgo aerodromo statybai ir atsiuntė apie 700 kubiečių darbus vykdyti.

1983 m. spalio mėn. perversmas pašalino premjerą ir jo vietą užėmė jo pavaduotojas. Apie septyniolika žmonių su buvusiu premjeru buvo nužudyta. Grenados kaimyninės salos pradėjo nerimastauti ir šešios Karibų salų valstybės žodžiu kreipėsi į JAV, kad išikištų, padarytų tvarką.

1983 metų spalio 25 dienos ankstyvą rytą JAV prezidento įsakymu Grenados saloje išsikėlė 1,900 marinių ir parašutintinkų. Dienos bėgyje šis JAV desantas

kusiai veikia, mažinant kraujuje bereikalingai susidarantias riebalines "nuosėdas" - cholesteroliais vadinamą riebalinį perteklių. Ypač, esą, labai gerai kasdieną vartoti salmono žuvies aliejus. Bet tos pačios išdavos gali būti išgaunamos

dažnai valgant tiek jūrų, tiek ir gėlių vandenių žuvį. Tačiau gėlių vandenių žuvis tokio efektingo aliejaus nedaug turi. Be to, ji dažnu atveju yra apsinuodijusi žmogui pavojingais chemikalais ir kitais pavojingais elementais, kaip gyvsidabriu, švinu ir kitokiais. Ypač ta, kuri sugaunama vandenyse, kuriuos suleidžiamos didžiųjų miestų ir fabriku nubėgantis vanduo, įvairios atmatos, kas JA Valstybėse dažnai kartojasi. Ir Europoje taipogi komunistų apsėstoje Rusijoje neišvengiamai vis tvirčiau užteršiama ežerai ir upės. Jau pripažįstama, kad Baltijos jūra yra tiek užteršta, jogei netrukus, jei nebus pasistengta ją apsaugoti, iš Baltosios, ji pavirs Negyvąja jūra. Tai vis raudonųjų "rojaus" išdava.

Yra žinoma, kad augaliniai aliejai, kaip sėmenų, saulėgrąžų, liucernos ir kitų atlieka nemažiau reikšmingą "gydytojo" darbą. Bet apie juos užsiminsime kita kartą, o tuo tarpu keletą žodelių papaberti reikia apie Kalifornijos pakraščiais Didžiąjame Vandenyne augančią rūgštingų riebalų turinčią žolę, kuria maitinasi kai kurios žuvis ir kuri tam tikrais bageriais "sužvejojama" iš vandens dugno. Ji džiovinama, malama, trinama ir suvartojama gaminant kai kuriuos vaistus, vitaminus ir primaišant prie maisto. Iš vandens "žvejojama" žolė, vadinama phytoplankton'u, kuri, pasak dr. Connor, būtinai reikia vartoti kartu su maistu, nes ji nedaleidžia kraujo takams sukietėti ir tuo būdu apsaugo nuo užsikimšimo.

V. P.

buvo papildytas keliais šimtais policijos ir bene penkių Karibų jūros valstybių. Neskatlinga, apie 1,200 lengvai ginkluota Grenados kariuomenė ir kai kurie kubiečiai pradėjo gintis. Amerika šią operaciją rėmė vienu lėktuvnešiu su 70 lėktuvų, dešimčia laivų 6,000 kareivių, šarvuočiais ir malūnsparniais. Grenados pusėje spėjama kovojo apie 100 kareivių ir gal trys ar keturi priešlėktuviniai kulkosvaidžiai. Karo veiksmuose Amerika neteko aštuonių malūnsparnių, bet tik 3 buvo prieš pašauti. Žmonių nuostoliai siekė apie 40, bet tik 2 žuvo nuo priešų kulų. Amerika šį karą laimėjo. Kubiečiai buvo iš salos pašalinti, saloje buvę rusai, šiaurės korėjiečiai, bulgarai ir čekai buvo išvežti ir Grenada buvo "išlaisvinta".

Nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos, JAV be svetimų vyriausybių prašymo buvo savo kariuomenę pasiuntusi tik 1965 metais į Dominikonų respubliką ir 1979 m. į Iraną. JAV yra Jungtinių tautų ir Amerikos valstybių organizacijų narys. Abi šios organizacijos iš savo narių reikalauja nesikišimo į kitų valstybių reikalus. Didžioji Britanija, kurios valstybių sąjungai priklausė Grenada, prašė JAV nesikišti, tačiau prezidentas Rėgenas teigė, kad ten esantys apie 1000 amerikiečių yra pavojuje būti paimti įkaitais, todėl invazija buvo būtina. Vėliau prezidento žodis buvo pakeistas į "išlaisvinimą" ir kitus mažiau grėsmingus žodžius.

Amerikiečių laikraštinkai yra pasipiktinę, kad invazija buvo laikoma paslapyje ir korespondentams valdžia neleido veiksmų stebėti, o tie, kurie salon išsikėlė, apie invaziją sužinoję užsienyje, buvo amerikiečių kariuomenės sulaikyti.

Amerikos sąjungininkai šį įsikišimą taip pat pasmerkė ir šis klausimas nesmagiai atsiliepia Jungtinių Tautų ir Amerikos valstybių organizacijų forumuose.

Kuo skiriasi Amerikos intervencija Grenadoje nuo sovietų įsikišimo Afganistane? Kuo skiriasi Grenada nuo Izraelio įsikišimo Libane? Kuo skiriasi Grenada nuo Libijos įsikišimo Čade, arba Sovietų Sąjungos įsikišimo Pabaltjyje? Skirtumas, žinoma, yra, nes vieniems tai buvo galima, o kitiems - ne. O dabar, atrodo, kariški įsikišimai bus galimi visiems!

Maža, neturtinga ir neginkluota Grenada, tačiau, nepasidavė 4000 kartų didesnei Amerikai, bet kelias dienas ginklu priešinosi. Nors marksistinė valdžia nebuvo populiarė, reikia pripažinti jas apie 100 gynėjų drąsą ir pasiryžimą gintis beviltiškos persvaros akivaizdoje.

Kokios buvo tikrosios Amerikos įsikišimo į Grenados reikalus priežastys? Juk Amerika nesikišo į Grenadą, kai ją valdė pirmasis diktatorius, Amerika nesikišo į Tahiti reikalus nei žiaurus diktatoriaus "papa Duval", nei jo sūnaus valdžios laikais. Amerika nesikišo į nepaprastai sadistiško Afrikos valdovo Edi Amin'o reikalus, Amerika pinigais ir ginklais remia daug diktatūrų toli, kol jos yra dešiniškos, bet ne kairiosios. Tose dešiniųjų diktatūrų valdomose valstybėse taip pat gyvena Amerikos piliečiai, jose taip pat yra pažeidžiamos žmonių teisės, žudomi amerikiečiai, jose būna, kaip Filipinuose, žudomi opozicijoje esantys žmonės.

Tikroji JAV įsikišimo į Grenadą priežastis yra ne jos vyriausybės pasikeitimas ir ne amerikiečių piliečių saugumas, bet JAV interesai Vidurio Amerikoje. Šiuo savo žygiu prez. Rėgenas nutarė parodyti Sovietų Rusijai, kad Amerika yra pasirūpusi ginti savo įtakos sritį ir daugiau neleis Kubai ir Rusijai kelti kojų į Amerikos pakraščius. Grenados okupacija nebuvo "dailiai" ir diplomatiškai įvykdyta. Ji būtų buvusi nereikalinga, jei JAV būtų anksčiau rodiusios dėmesį šiai valstybei.

Praplečiant šią mintį galima spėlioti, kad daugelis problemų Karibų jūros, vidurio ir Pietų Amerikos valstybėse turbūt galėjo būti išvengtos, jei JAV būtų nuo šio šimtmečio pradžios nuosekliai vysičiusios rūpestį šių valstybių socialiniais ir ekonominiais reiklais. Vienkartinis įsikišimas Grenadoje pakeis kairę diktatūrą dešintąja, bet bręstančio socialinių ir ekonominių klausimų neišspręs.

Mes galime džiaugtis, kad prezidentas Rėgenas pasinaudojo kariška jėga vienam mažam komunistiniam lizdeliui panaikinti, tačiau negalime šio žygio laikyti nei teisėtu tarptautinėje plotmėje, nei dideliu žygdarbiu karo vedime. 83, XI, 15. L. Kasiulis

Lietuvių pensininkų rūmai "Vilnius Manor" Toronte pastatyti ir baigiami įrengti. Dalis pensininkų jau persikėlė ir juose patogiai gyvena. Oficialus rūmų atidarymas numatomas 1984 metų pradžioje

SVEIKATA BRANGUS TURTAS

NAUJOS VILTYS KOVOJE SU ARTERIJŲ KAMŠČIAIS

Kiekvienais metais apie 800,000 JA Valstybėse gyvenančių piliečių miršta nuo stroko ir širdies priepuolio - užsikimšus arterijoms. Jų tarpe ir ne vienas mūsų tautietis ar tautietė nelaiku nuvažiuoja į aną pasaulį. Arterijų užsikimšimai neįvyksta staiga, bet palaipsniui per daugelį metų skaičių, žmogui vedant netinkamą gyvenimą ir nevykusiai maitinant.

Paskutiniai dešimtmečiais vis daugiau ir daugiau įsileidžiama į kovą prieš šią nelėmtą ligą, vis daugiau ir daugiau surandama priemonių nuo jos gintis. Patirta ir iširta, kad natūralus, gerai išbalansuotas ir chemikalais neužterštas maistas, grynas oras, fizinis darbas bei kasdieninė mankšta ir visada linksma nuotai-

ka ir sudaro sąlygas arterijoms neužsikimšti - prailgina gyvenimą. Ir tai labai gerai ištyrė Oregono klinikos ir sveikatos tyrinėjimų centro direktorius dr. William E. Connor. Jo įstaigoje patirta, kad fizinė mankšta ir chemikalais neužteršto maisto tinkama kasdieninė sudėtis sulaiko arterijų užsikimšimą ir net gali tai naikinti, priimant kartu su tam tikslui skirtais vaistais, bet kurie, deja, tebėra dar bandymų stadijoje.

Dr. Connor vadovaujame sveikatos centre patirta, kad žuvų aliejus ykusiškai mažina kraujuje cholesterolio kiekį, kuris yra pagrindiniu kaltininku arterijų kamščiams susidaryti, kurie, kaip žinia, iššaukia strokus, priepuolius ir net mirtį. Štai ir aiškėja kodėl šiaurės ledynuose gyvenantieji eškimai, maitindamiesi turtinga aliejais žuvimi ir kitais šiaurės vandenių gyviais, beveik nežino širdies ligų - stroko ir priepuolių.

"Tai visiškai nauja darbo dirva, tyrinėjant žuvų taukų paskirtį sąryšyje su širdies ligomis", - pareiškė Čikagos universiteto širdies ligų specialistas dr. Robert Wissler. Esą, žuvų taukai ne tik mažina cholesterolį kraujuje, bet taipogi atlieka ir kitas pareigas, kurios apsaugo širdį.

Patirta, kad Atlante sugaudytų žuvų aliejų mišinys, vadinamas MEXEPA, vy-

grasinama, įvairiai varžoma vamzdžių sutarties vykdymas ir javų pardavimas ir kita, o už kiek laiko ne tik sutinkama visa tai, bet dėl javų ypatingai susirūpinama, kad tik rusai pirktų. Kas kita, jei visa tai džentelmeniškai vykdyti, neerzinant vienas kito.

Dar Toynbee galvoja, kad savo pėdsakus būsimoj Rytų - Vakarų sumaišytoj civilizacijoj paliks tolesnėj ateity kitos civilizacijos, kaip kinų, vėliau - afrikiečių.

Turint galvoj, kad šio amžiaus pabaigoj pusė pasaulio gyventojų bus ne tik vienos rasės, bet ir vienos tautos - kinų, būsimoji civilizacija gali nusidažyti geltona spalva. Prof. Toynbee laiko kinus taikiais, išmintingais ir nepaprastai darbščiais žmonėmis. Jų ekspansija, kad ir taikiai, prives artėti vakarų tautas su Sovietų Sąjunga.

Reiškiama baimė, kad kartais didelis technologijos procesas nepaliktų civilizacijos be kultūros, nes vien technologijos ne užtenka, kad sukurti aukštesnę civilizaciją. Toynbee tiki į laisvo žmogaus jėgų potencialumą, jis visgi mano, kad nei technika nei totalistinės sistemos, bandančios nuasmeninti žmogų, nepajėgs sunaikinti tų dvasinių žmogaus vertybių, kurios sudaro kultūrą.

Kaip gražiai susitaikymo ir pasitikėjimo dvasioj popiežius Jonas XXIII pasakė Kruščiovo žentui: "Man sakoma, tu esi ateistas. Bet tu neatsisakysi seno žmogaus palaiminimo tavo vaikams".

Toynbee yra pareiškęs, kad civilizacijos atsistūrė tokioj padėty, kad žmonijos tolimesnis tinkamas vystymasis būtų galimas tik sudarius pasaulinę valdžią. Esą, jau JAV prezidento Eisenhowerio užsienio reikalų sekretorius Dulles pavaizdavo kaip ir religiją Amerikos santykiams su Sovietais. "Nemanykite, kad

(Tęsinys 3) Zigmąs I. Gura

ŽMOGAUS KULTŪRA

II. dalis

Ar kiek jau priartėta prie pasaulinės taikos ir prie visos žmonijos tikros kultūros? Labai daug. Trūksta ypatingai tik pasit ikėjimo.

Prof. Arnold Joseph Toynbee, 1889-1978, anglų istorikas, filosofas, kaip popiežius Jonas XXIII ir senatorius Fulbright, pranašavo Rytų ir Vakarų, arba komunizmo ir kapitalizmo suartėjimą ir susilieimą į naują pasaulinę visuomenę su pasaulinės valstybės valdžia, nes tai vienatinė išeitis žmonijai išvengti atominio susinaikinimo.

Šių dviejų civilizacijų - Rytų ir Vakarų - mišinys daugiau išsilaikys vakarinės civilizacijos bruožai, Amerika, esą, darosi kiek socialistinė šalis, Sovietų Sąjunga darosi kiek laisvos iniciatyvos kraštu. Esą, bus prieta kompromiso.

Aišku, kai bus prieta suartėjimo, tai taikus sugyvenimas neįmanomas be kompromisų panašiai, kaip šeimos ir kitokiam bendravime ir bendradarbiavime. Negali būti vien tik vienos šalies dominavimas. Turi būti prirreikus daromos abiejų šalių nuolaidos, supratas, ir sąžiningai, ir vispusiškai įsigilinus.

Juk dabartinėi politikai iš tikro dažnai trūksta rimtumo. Štai, pavyzdžiui, kiekvienam žingsny koliojami sovietai,

AUŠROS METAI
VLIKO METAI

CHICAGOJ
IR APYLINKĖSE

Chicago, Ill. — Chicagoje įsteigta nauja SLA Lietuvos jaunimo kuopa, kuriai tėko eilės numeris 376. Kuopą suorganizavo SLA Daktaras Kvotėjas dr. P. Vytautas Dargis, uolus SLA ir kitų organizacijų veikėjas, Westchester, Ill. Community Klinikos Medicinos Direktorius. SLA Pildomoji Taryba, SLA Centro raštinės tarnautojai ir Tėvynės redakcija naujosios kuopos narius ir nares nuoširdžiai sveiki-

CHICAGOJE ĮSTEIGTA NAUJA
SLA JAUNUOLIŲ KUOPA

Dr. P. V. Dargis

na, įsijungiančius į prakilnią frater-
nalę lietuvių istorijai garbingą šei-
mą.

LIETUVIŠKA EGLAITĖ
BALZEKO LIETUVIŲ
KULTŪROS MUZĖJUJE

Lietuviškus papuo-
šalus (šiaudinukus)
padarė ir padovanojo
Liudvika Dubauskienė
iš Clarendon Hills.
Eglutę papuošė
Muzėjaus Moterų
Gilda.
Nuotraukoje: iš k.
stovi - Mary Valence,
Vilhelmina Lapienė,
Ellen Sliter; sėdi iš
k. - Bea Drysdale,
L. Dubauskienė ir
Jean Vance.
Eglaitė bus išstaty-
ta iki sausio pabai-
gos.

ST. CASIMIR MEMORIALS, INC.

3914 WEST 111th STREET
CHICAGO, ILL 60655

We have the largest selection of monuments in the City.

SENIAUSIA LIETUVIŲ PAMINKLŲ BENDROVĖ IR DIRBTUVĖ.

Didžiausias pasirinkimas. Pagal užsakymą
Lietuvių Tautinėse Kapinėse pastatė didžiulį steigėjams pa-
minklą ir daug kitų. Savininkai Wm. Nelsonas, Jr. ir Lil-
lian F. Dulys. Vienas blokas nuo Liet. šv. Kazimiero ka-
pinių. Telefonas - 233 - 6335.

MR. ANTHONY'S BANQUET HALL

Savininkai - Petras ir Rita Dūdos, Sandaros skaitytojai ir rėmėjai

Ruošdami kuria nors progą pokylį ar vakarienę, prašau turėti galvoje
MR. ANTHONY jaukias ir gražias sales, esančias

7348 W. Irving Park Road, Norridge, Ill. Tel. 453-2106,
kur tikrai rasite malonų patarnavimą ir puikų, pagal jūsų pasirinkimą,
maistą prieinamomis kainomis.

Apdraudy Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius
VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Sekmadieniais uždaryta

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba:

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Telefonas 778 - 1543

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

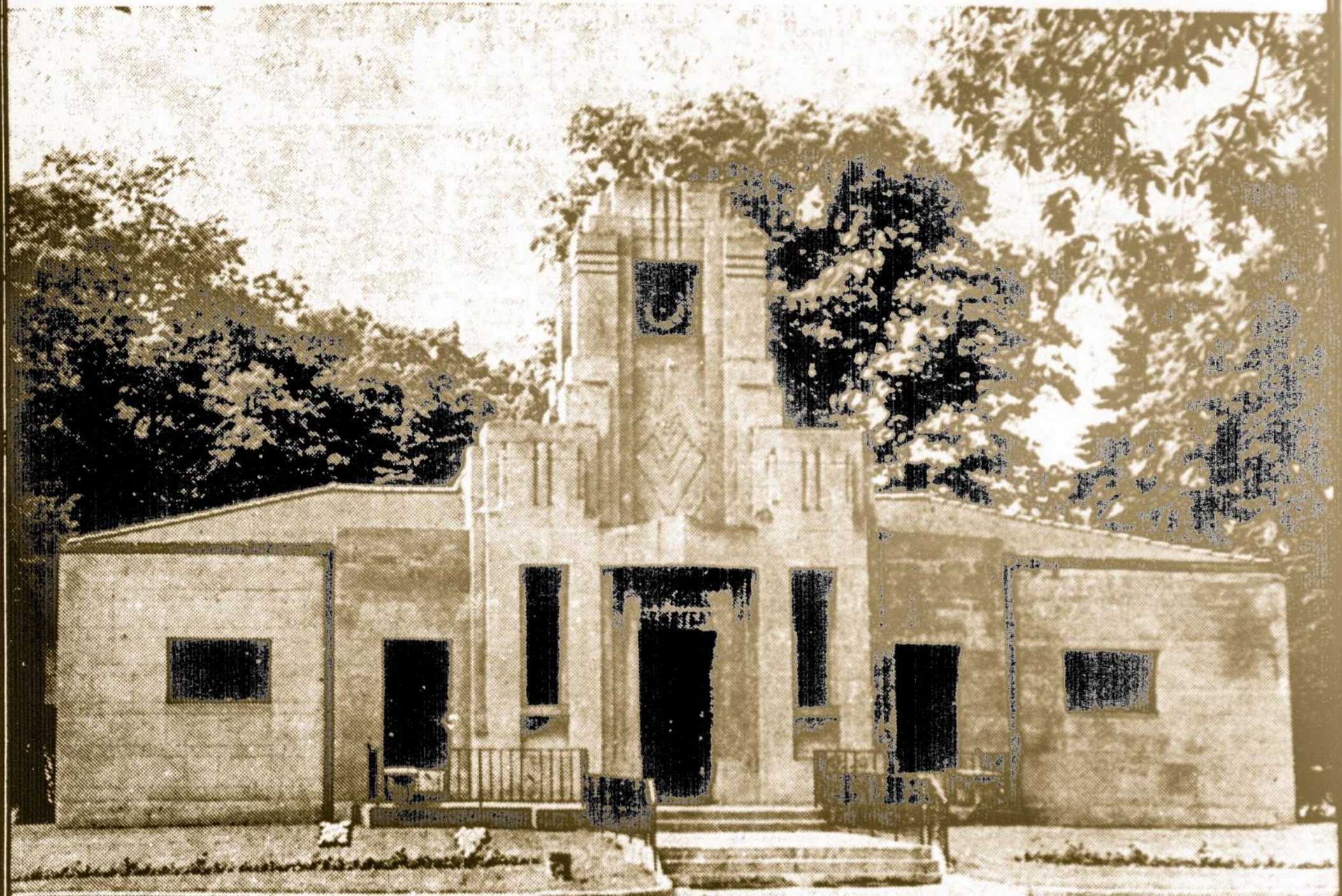
2951 W. 63rd Street

Office — 436-7878
Res. 839 - 5568

CHICAGO, Illinois 60629

VLADAS SIMAITIS, J. D.
Registered Broker

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ

Lietuvių Tautinių Kapinių Vadovybė

LITHUANIAN NATIONAL CEMETERY

8201 South Kean Avenue

Justice, Illinois 60458

Tel.. (312) 458 - 0638

LIETUVOS VYČIŲ KŪČIOS

Lietuvos Vyčiai Sendraugiai ren-
gia 70-tąsias tradicines KŪČIAS, sek-
madienį, gruodžio 18 d. 2 val. p.p.
Vyčių salėje, 47-tos ir Campbell Ave.

Bus įdomi programa, dvylika patiekalų valgių, šiltų kaldūnų. Visus lietuvius kviečiame atsilankyti į šį gražų pobūvį.

Dėl rezervacijų skambinti - į Vy-
čių salę (6 - 8 v.v.) 847 - 9495,
Raudienei - 376 - 4216,
Gabalienei - 778 - 1036.

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

\$ 100 Juozas Ramonas, Gilbertville, MA

\$ 50 Teodora Kuzienė, Chicago, IL.

\$ 50 Lithuanian Chamber of Commerce of Illinois

\$ 40 Lietuvių Pensininkų S-ga Chicagoje

\$ 35 Zarasiškių klubas, Chicagoje

\$ 25 Lietuvių Tauragės klubas, Chgo

\$ 20 (R) Cicero Lietuvių Bendruomenės Apylinkės valdyba

\$ 10 Marian R. Sebastian, Chicago, I.L.

\$ 5 A. Karaliūnas, Cicero, IL.

Visiems už aukas Sandaros Spaudos
Fondui dėkojame ir linkime linksmų
švenčių ir laimingų Naujų Metų.

Kas skaito, rašo -
SANDARA
išsirašo

"SANDARA" YRA GERIAUSIA
KALĖDINĖ DOVANA

Bedford INN

COCKTAILS DRAFT BEER
5758 W. 65th St. (65th & MENARD)

RESTAURANT & LOUNGE
Food Service Hours Mon. to Thurs. 11-8 Fri & Sat to
10 p.m. Open Sat. at 4 p.m.
• Fresh Oysters & Clams • Sandwiches, Steak, Lobster • Fresh
Seafood Specialties • Happy Hour 4 to 6 Mon. to Fri.
ORDERS TO GO AVAILABLE 582-3510

Sav. Denny Šimenas,
Sandaros 77 kp. narys.

BRIDGEPORT DELICATESSEN

3263 So. Halsted St., Chicagoje
Savininkas - Antanas Grigėnas

ŠVIEŽI, GERI PRODUKTAI
IR NEBRANGŪS
Viskas pagal jūsų lietuvišką
skonį.

Didžiausias Kailių
Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ
LIETUVIŲ KAILININKA,
CHICAGO'JE

Įstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

NAUJA LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WCEV 1450 Kc BANGA

ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

EDITOR

Antanas Adomenas 7151 South California Chicago, Illinois 60629

1883-1983.

100th ANNIVERSARY OF "AUŠRA" — First Lithuanian Periodical

By Prof. Jack J. Stukas, Ph.D.

When the Russians became masters in Lithuania, following the final partition of the Lithuanian-Polish Commonwealth in 1795...

JONAS BASANAČIUS attended this gymnasium which later became an important force in the rise of Lithuanian nationalism.

On completion of his studies in medicine, he thought it would be hopeless to seek a post in his own country under Czarist oppression...

Together with two colleagues, Andrius Vištelis and Jurgis Mikšas, he decided to publish and clandestinely distribute a Lithuanian periodical to propagate his national idealism.

"Aušra" or the Dawn, was the name selected for the periodical and it was published in the East Prussian — Lithuania Minor region of Lithuania which was under Prussian occupation.

Basanavičius' introductory remarks in the first issue highlighted the purposes of "Aušra": the elevation of national ideals; the development of a national pride based on Lithuania's beautiful history...

PROF. A. ALEKSIS DIES

Prof. Alexander J. Aleksis, 97, a nationally known classical composer and a prominent Lithuanian civic leader, died October 31 at the Waterbury Convalescent Center after a long illness.

Prof. Aleksis gained the honorific title of professor because of his 70-year involvement in composing, piano and composition instruction and his choirmaster posts.

Under his direction, the St. Joseph's Lithuanian Church

publications followed the demise of "Aušra." Its contributors numbered 74, most of whom wrote under assumed names.

But it was the patriarch of a Lithuanian National Awakening, Dr. Basanavičius, who, first and foremost, led the nation to a revival.

In such words "Aušra" uttered its appeal. Only a comparatively small number of people read the paper but it fell like a bombshell into the limited circle it addressed.

The most important thing about "Aušra" was that it was the first cry uttered aloud in public.

Choir performed at the 1939 and 1964 New York world fairs, in many series of Lithuanian song festivals and at the dedication of the Lithuanian Šiluva Memorial Chapel at the National Shrine of the Immaculate Conception in Washington, D.C.

For many years, Prof. Aleksis had a music studio on Center Street, where he gave vocal and instrumental lessons.

He spearheaded local efforts to restore freedom to Lithuania and other Baltic nations subjugated by the Soviet Union after World War II.

Dr. Vincas Kudirka, a second principal architect of the Lithuanian national and cultural revival, like most Lithuanian intellectuals whose historical tradition still subjected him to strong Polish cultural influences...

"Quickly I leafed through "Aušra," and I cannot fully remember all that was happening in me... I recall only that I stood up and bowed my head, afraid even to gaze on the walls of my room...

It was indeed fortunate for the young and old Lithuanian idealists that Prussia ruled part of Lithuania, where it was possible to prepare and carry out on Lithuanian soil much work which would have been impossible inside the Russian realm.

Knowledge of his country's glorious past and love of her language, was to "Aušra's" editor, Dr. Jonas Basanavičius, two most important factors, able to awaken the nation to a new free and creative life.

In his documentary evidences on the age and superiority of Lithuanian culture, Basanavičius, the romanticist, also sought to foster a love for his nation and to bring forth the unquestionable rights of the Lithuanian to an independent and free life.

In 1904, when the Russian authorities gave back to the Lithuanians their right to a native Lithuanian Press, he returned to Vilnius, the capital.

(From "Vytis" No.9, 1983)

Gediminas by the government of free Lithuania in 1938 for his work promoting Lithuanian culture and patriotism.

An early member of the Knights of Lithuania, he composed the Hymn of the organization in 1916, published some 80 songs and religious works and one operetta, "To The Fatherland."

He produced and directed more than 150 plays, concerts and operettas.

Born in Lithuania on Oct. 10, 1886, Aleksis studied at the Warsaw Conservatory, graduating with a music teacher's degree in piano, organ and composition in 1913.

THE LITHUANIANS

LITHUANIAN CHRONICLES

BY ANTHONY D. YUKNIS

(Continued from Sandara No.21)

The price of the Union was that Lithuania had to cede the Ukraine and other lands to Poland. Their waning strength caused Austria, Russia and Prussia to plot to carve up the United States.

For 120 years the Lith lived under Tsarist oppression. The revolts of 1812, 1831, 1863 and 1904-5 failed to regain independence.

When President Woodrow Wilson formulated his principle of self determination of nations the Lithuanian Council declared Lithuania's independence on February 16, 1918.

In 1939, Hitler's Germany and Stalin's Soviet Union divided up Europe into spheres of influence. The Baltic states fell under "the protection" of the Soviets.

(To be continued)

States, living first in Chicago, where he co-founded the Beethoven Conservatory of Music.

Prof. Aleksis was an honorary member of the Knights of Lithuania, the Lithuanian Catholic Federation of America, the Lithuanian Organist and Musicians Association, the Lithuanian American Council, the Lithuanian Catholic Alliance.

In Waterbury, Prof. Aleksis was president of the Knights of Lithuania, the Society for the Liberation of Vilnius, the United Lithuanian Relief Fund of America and the U.S. Servicemen's Families Society.

He also was active in the American Guild of Organists, the Waterbury Chamber of Commerce Arts Council, the Mattatuck Musical Art Society, the International Piano Teachers

Association, the Combined Catholic Choir Guild of the Greater Waterbury Area and the Mattatuck Historical Society.

On the political scene, Prof. Aleksis was City Court inter-

preter during the administrations of Mayors Raymond Snyder and Edward Bergin Sr.

Buried November 3 with a Mass of Christian Burial in St. Joseph's Church. Interment in Calvary Cemetery.

CHICAGO, ILL.

Owner of Bell-Bace real estate will receive Ben Bohac award

The Southwest Realty Board has announced that this year's recipient of the coveted Ben Bohac Award is Juozas Bacevicius, president of Bell-Bace Real Estate, Inc., 6529 S. Kedzie.

Bacevicius earned the award in recognition of his services to the board in the field of real estate. He has been an active member of the board for the past 20 years and has served as its presidents, vice-president, director, and a chairman of numerous committees.

He is widely known in the Chicago's southwest community as Joseph Bace because of his participation in local business, civic and political activities since the founding of his real estate and insurance firm in 1956.

In addition to his community-service activities in the Southwest Real Estate Board, he is the past president of the Lithuanian Chamber of Commerce, past president of Marquette Park Lithuanian Homeowners' Association, past

JUOZAS BACEVICIUS

vice-president of Marquette Park Council of the nationwide Lithuanian Communities, Inc. of the United States of America.

He is a 4th Degree member of the Cardinal Mundelein Knights of Columbus, and also holds membership in the Knights of Lithuania and the Chicago Real Estate Board.

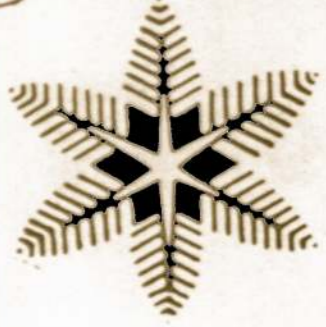
Juozas, his wife, Stase, and two sons, Algis and Rimmas, live in the Marquette Park community. He also has a married daughter, Birute Juska.

Prof. A. Aleksis

ATKARPA Sandaros prenumeratos pratęsimui

- Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608
Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.
Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.
Iš viso..... dol.
MANO PAVARDĖ.....
ADRESAS;.....

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ

LINKI

LITHUANIAN CHAMBER OF COMMERCE OF ILLINOIS

1933 - "CELEBRATING OUR 50th YEAR" - 1983

4508 West 101st Street 425-8521 Oak Lawn, Illinois 60453

LAIMINGAI ATŠVENTĖ AUKSINĖ JUBILIEJŲ

ILLINOJAUS LIETUVIŲ PREKYBOS RŪMAI
(LITHUANIAN CHAMBER OF COMMERCE OF ILLINOIS)

SVEIKINA VISUS SU ŠVENTOMIS KALĖDOMIS IR NAUJAI METAIS.

LINKIME VISEMS LIETUVIAMS JUNGTIŠ IR SYKIU VIENINGAI

DIRBTI DĖL LIETUVOS IŠLAISVINIMO.

VALDYBA - DIREKTORIAI - NARIAI

CHARLES D. MACKE

President

ANTHONY J. RUDIS, JR.

1st Vice President

THEODORA KUZAS

2nd Vice President

ROBERT J. ZAPOLIS

3rd Vice President

VINCENT SAMASKA

Treasurer

JOSEPH P. STANAITIS

Secretary

Directors

JUOZAS BACEVICIUS

JOHN G. EVANS, JR.

JOHN J. GALMINAS

BRUNO GRAMONT

BRUNO KLEMA

JULIUS R. KUZAS

CASIMIR G. OKSAS

VYTO SHUKIS

JOHN P. VAIKUTIS

Honorary Directors

STANLEY BALZEKAS, SR.

PETER P. VILKELIS

FELIX RAUDONIS

DR. JOSEPH B. JEROME

ADOLPH BALIUNAS

Committees

Legal Advisors

FRANK ZOGAS

ROBERT J. ZAPOLIS

Programs and Publicity

THEODORA KUZAS

JUOZAS BACEVICIUS

ROBERT J. ZAPOLIS

Ways and Means

JOHN P. VAIKUTIS

JOHN J. GALMINAS

BRUNO KLEMA

BRUNO GRAMONT

CASIMIR G. OKSAS

Memberships

JULIUS R. KUZAS

JOHN J. GALMINAS

THEODORA KUZAS

Public Relations

JOHN G. EVANS, JR.

PETER P. VILKELIS

Reception

BRUNO KLEMA

VINCENT SAMASKA

JOHN G. EVANS, JR.

ANTHONY J. RUDIS, JR.

Lithuanian Affairs

VINCENT SAMASKA

THEODORA KUZAS

JUOZAS BACEVICIUS

Legislation

CASIMIR G. OKSAS

Scholarship

VYTO SHUKIS

JULIUS R. KUZAS

BRUNO GRAMONT

JUOZAS BACEVICIUS

JOHN G. EVANS, JR.

Arėjas Vitkauskas

LIETUVIŠKOS KUČIOS

"Sėskis, motina, prie stalo, —
Jau viską ant jo sudėjai,
Pasninkui darykim galą—
Ryt Kalėdos bus atėjė!..."

Sėdi bernas, piemenukas,
Sėdi merga pasamdyta, —
Ir visiems gardus kėsnukas
Šėmininkės padaryta.

Ir, po iškilmų minutės,
Visi imasi ragauti
Kas padėta, ir plotkutės
Po kėsnėlį tenka gauti.

Ten, Betliejū, senas laikas,
Gimė kūdikis tą naktį—
Ir dabar, ar sens, ar vaikas,
Turi jiems visiems pakakti —
Ką jo suteikė rieškučios...
Tokios tai lietuvų Kučios!

Kučios — diena iškilminga
Pas lietuvišką artoją, —
Jo širdis, gera, teisinga,
Pasirodo viešumoje.

KASA Lietuvių Federalinė Kredito Unija

susijungusi su
Lietuvių Fondo Federaliniu Kredito Kooperatyvu

Aktyvai virš 16 milijonų dol.

Moka:

MARQUETTE PARKE:
2422 W. Marquette Rd.
Chicago, IL. 60629
Telef. 737 - 2110

CICERO:
1445 So. 50th Ave.
Cicero, IL. 60650
Telef. 656 - 2201

Kasos valandos:
Pirm. 2:00 - 6:00
Treč. 2:00 - 6:00
Šešt. 10:00 - 12:00
Antr. 3:00 - 6:00
Ketv. 3:00 - 6:00
Šešt. 10:00 - 12:00

9% už taupomasias sąskaitas
9.43% už 90 dienų indėlius
10% už 6 mėn. indėlius
10.5% už 1 metų indėlius
11% už 3 metų indėlius
Skolina tik savo nariams ger-
resnėmis sąlygomis ir žė-
mesniais nušimčiais negu
bankai ar kitos finansinės
institucijos. Paskolos
nuo 12.5%

Kiekviena sąskaita apdrausta Federalinės valdžios iki \$100,000.00

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIKI-EVANS

Laidojame iš
2424 W. 69th Street

737-8600

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktorai

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street
Telef.: GROvehill 6-2345-61410 South 50th Avenue. Cicero
Telef.: TOWNhall 3-2108-9

TRYs MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Aikėtė Automobiliams Statyti

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptar
naują taupymo ir namų
paskolų reikalais visas
mūsų apylinkes. Dėko-
jame Jums už mums
parodytą pasitikėjimą

Mes norėtum būti Jum-
naudinimi ir ateityje

MIDLAND SAVINGS

& LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago Illinois 60632
Phone 254 4470

Ir 8929 So. Harlem Ave.
Bridgeview, Illinois 60455
Phone 598 9400

2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400

Sąskaitos
apdraustos
iki
\$ 100,000

LATVIŲ LITERATŪRA KENT UNIVERSITETE

7

TĖVAS, SŪNUS IR ŠVENTOJI DVASIA

Latviai Kent universitete, Ohio val-
stijoje, šiais mokslo metais praplėte lat-
viškas studijas. Jų programoje įtrauk-
ta mokymas latviškos etnografijos, fol-
kloro, literatūros, istorijos ir liaudies
meno. Tenai esanti latvių biblioteka tu-
ri 3000 knygų, įskaitytinai archeologinę
ir istorinę dokumentaciją.

Dėstymui vadovauja Mara Zandber-
ga Hegedeosa. Latvių studentai, vado-
vaujant Vilmarui Kukainiui, nuoširdžiai
talkina. Kiekvienais metais, minint Lat-
vijos universiteto įsteigimą, skiriama
vienas tūkstantis dolerių latvių studen-
tams paremti.

Tame leidinyje taip pat skelbiama,
kad uoliai ruošiamasi latvių dainų šven-
tei, įvykstančiai Munsteryje, Vak. Vo-
kietijoje, 1984 m. liepos 31 - rugpiū-
čio 5 d.d.

Minint Latvijos Nepriklausomybės
65-tuosius metus rašoma, jog ilga lat-
vių tautos istorija siekia 4000 metų.

Paklaustina, apie kokius lietuvių
tautos istorijos metus kalba mūsų is-
torikai? Ar Lietuvos istorijai teduoda
tik 700 metų?

T. T.

PADĖKA

Ponia Emilija Janušienė ne tik įs-
teigė 1000 dol. kiekvieną metų stipen-
diją iškiliam lietuviui jaunuoliui, bet
stambiom sumomis ji remia ALTO veik-
lą - Lietuvos laisvinimo reikalams.
Širdinga padėka

Stasys Pangonis
Jonas Smalys, Sr.
ALTO ĮGALIOTINIAI
Omaha - Nebraska

Adresas: Joe Gramontas
5421 So. Mozart St.
Chicago, Ill. 60632

Kurie įdomaujatės, prašome parašyti
atvirlaiškį, gausite dovanų įvairių knygų
- knygėlių.

PREMIJA JAUNIMUI

Dr. Leono ir Irenos Kriaučeliūnų
šeima savo mirusiam sūniui ir broliui
prisiminti skiria kasmetinę

EUGENIJAUS KRIAUCĖLIŪNO PREMIJĄ

Premijai skirti sąlygos yra tokios:

1. Eugenijaus Kriaučeliūno 1000 dolo-
rių premija skiriama lietuviui jaunuoi-
liui, geriausiai pasireiškusiam raštais
(lietuvių, anglų, ar kita kalba), veikla,
organizaciniu veiklumu ar jaunimo vie-
netui (sambūriui, tautinių šokių grupei,
jaunimo chorui, sporto būreliui), ge-
riausiai reprezentavusiam lietuvius ir
Lietuvą vienerių metų bėgyje.
2. Premijai gauti asmenis ar vienetus
raštu pasiūlo jaunimo organizacijų va-
dovybės, jaunimo grupės, vyresniųjų

NAUJAS ŽURNALAS

TAUTOS GYVYBĖ

Politinis, literatūrinis, tautinio sąmonin-
gumo žurnalas (nr. 1 - spalio - lapkritis
- gruodis, 1983 m.) jau išėjo iš spaudos
ir platinamas, priimamos metinės pre-
numeratos. Metinė pre. \$ 12, atsk.
nr. \$ 3. Išėis 4 numeriai per metus.
Leidžia ir redaguoja Birutė Kemežaitė.
TAUTOS GYVYBĖ,
c/o B. Kemežaitė,
7124 So. Mozart Ave, Chicago, IL. 60629

BALTIC BAKERY

SOUTH HERMITAGE AVE Chicago, Illinois
Tel. LA 3-1510

2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois
Savininkas JUOZAS ANKUS Tel. 737-6784

PASSBOOK SAVINGS...

the best way to save regularly!

5 1/2%

Paid and
Compounded
QuarterlyOUR SAVINGS
CERTIFICATES 8%

EARN UP TO

Mutual Federal Savings and Loan

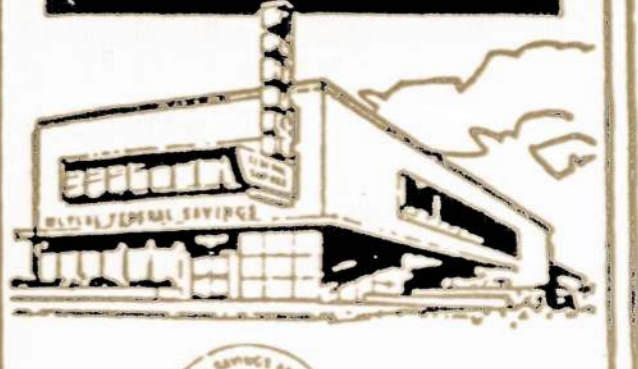
2212 WEST CERMAR ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KAZANAUKAS, President Phone: Virginia 7-7747

HOURS: Mon. - Tue. Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1

SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905

see us for
HOME financing.

AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT
TO FIT YOUR INCOME

INSURED